

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

UKA 2018/7
03.10.18.
Aqqaluaq B. Egede

Inatsisartut Aningaasanut Inatsisaat 2019

Nunap timaani tatsit sikusalerput. Ukiap silaata nillataartup silap issinnerata kissarneratalu assigiingissuteqarnerat uppernarsarpaa. Seqernup nuisarnera, seqernernullu tarrittarnera qaamanerup taarnersuullu assigiingissuteqarnerannik malussartippaatigut. Assigiingissutsilli taasakka tamarmik piviusuupput tamatta pisariaqartitagut.

Aamma politikikkut sulinermi isummat assigiingissutaat tamarmik piviusuupput aamma tamatta pisariaqartitaraagut. Assigiingisitaarnerput nukiusoq inuiattut eriagisariaqarparput. Inuit allatut isumallit ipertiternagit nunami naalackersuinikkut siulersukkatsinni inissaqartissavagut. Oqariartuutit oqaaseqaammi matumani aallartissutigisakka ulluni kingullerni naalackersuinikkut suleqatigiilersut pissusilersuutaannut akissutaanatik, Inuit Ataqatigiit suleqatigiilersunut nutaanut tunissutaattut assersuukkusuppakka.

Inatsisartut tamassi Inatsisartut Aningaasanut inatsisissaat pillugu isumaqatiginninniaqatiginissassinut qilanaarluta suleqatigiinnissatsinnut tikilluaritsi. Inatsisartut Siulittaasuut atuuffissanni nutaami annertuumullu pigavit sulilluarnissannik kissaallutit pilluaqqussi. Suleqatigiilersut nutaat ataanni naalackersuisooqatigiit ikinnerussuteqartut suleqatigiilluarnissatsinnik kissaateqarnerput apuuppara, Naalackersuisullu pilersinneqarnissaat Inatsisartuni akuerineqassappat aamma Naalackersuisut Siulittaasuata katersuuffissaqartitsilluni sulinissaminik neriorsuuteqarnera tusaavarput. Inuit Ataqatigiit suleqataalluassaagut isumaqataaffitsigut isumaqataangiffitsigullu.

2019-imut Inatsisartut Aningaasanut Inatsisissaattut siunnersuut naalackersuisuniit saqqummiunneqaqqaarnermiit torersumik suliaangitsoq tamatta nassuerutigisinnaavarput. Pissutaasunut ilaavoq Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap missingersuutit pillugit isumasioqatigiinneq naammassigaallu Naalackersuisut allannguutissanik annertuunik siunnersuuteqarmata. Tamanna annertuumik ataatsimiititaliap sulineranut akornusiisumik, aamma ulloq manna tikillugu suli ataatsimiititaliap kinguaattooqaneranut suliamillu uninngatitsisariaqarneranut kinguneqartumik. Naalackersueriaaseq taamatut aqutseriaaseqarfusoq Inuit Ataqatigiit isumaqatiginagulu iluarsiiiveqqarput.

Naalackersuisuusimasut missingersuutaat massakkullu naalackersuisooqatigiilersut suleqataasalu qanoq aamma sutigut allannguuteqartissaneraat piaartumik paasisariaqarparput. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap sulinissaminut piffissa**kinnera eqqarsaatigineqartariaqarpoq, suliassaq annertummat peqqissaarunneqartariaqarlunilu.**

Nunatta aningaasaqarnera patajaatsuusaaq

Inuit Ataqtigiit naqissuserumavarput nunatta aningaasaqarnera patajaatsooqqullugu immikkorluinnaq pisariaqavissortumik pinartoqartinnagu missingersuutit oqimaaqatigiissuunissaannik piumasaqaat ataallugu missingersuusiortoqassanngitsoq. Kissaatiginnginnatsigu aningaasaliinissat annertuut pissagaluarpata sanaartugassanut allanut inuiaqatigiinnilu pisariaqartitatsinnut allanut aningaasaliinissatta artukkerneqaratarsinnaanerit. Nunatta siammassumik ineriartortinneqarnissaa oqaasiinnaassanngippat aningaasaativut timitalersuinissatsinnut pisariaqartippagut. Aamma sumiiffiit mittarfissanik sanaartorfigineqartussat avataanni ineriartorneq pilersaaruserlugulu naalackersuinikkut suliniarfigineqarnissaa annertusartariaqartoq tikkuarumavarput.

Inuussutissarsiornikkut inerisaaneq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni suleqatigiissutigissallugu ajornakusooqisoq aqutigisimasatta takutippaat. Inuussutissarsiutinik takornariaqarnermillu siuarsaanissamut aningaasaliissutit nutaamik nalilersorneqarnissaat pisariaqarpoq. Taamatullu nunap immikkoortuini inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinissamik pilersaarutit inuussutissarsiortuniit kommuninut aamma Namminersorlutik Oqartussanut ataqtigiissagaalieriartornerat ilutigalugu nutarterinissaq assut iluatinnaateqartoq Inuit Ataqtigiinniit eqqumaffigaarput.

Eqqarsaatigineqartariaqarsoraarpullu aningaasanut inatsimmi aningaasaliissuterpassuit kommuninut nuunnerisigut suliiiffinni tamani periarfissat ineriartorfissallu ilisimallugit aningaasaleeqataasinnaaneq atuutilerumallugu aningaasaliissutit oqartussaanerlu kommuninut nuunneqarnissaa avaqqukkuminaatsuvoq. Maani illorsuup iluaniit Nanortalimmi, Upernavimmi, Qaanaami Tasiilamilu ineriartortitassat assigiinngitsut tutsuiginartuunersut nalilersussallugu tunngavissat amigaqaat.

Aningaasaliissutit kommuninut nuunnarlik, kommunit inuussutissarsiortullu ineriartortitseqatigiissinnaanerit inatsisinut naapertuuttunngorlugu sulissaagut. Ullumikkutut immitsinnut ineriartornissamut killilersuinertungajak paasineqarsinnaasumik aqutsineq akilersinnaannginnerpaajuvoq. Allanguiniarta allanguiniarutta.

Inuiaqatigiit mittarfissaat – kikkut iluanaarutissaat?

Mittarfinnik sanaartornissaq pineqartillugu mittarfissat pineqartut imminnut akilersinnaassusaat pillugu apeqqut immi suliaasaavoq akilersinnaassutsimut tunngassuteqartoq. Aamma inuiaqatigiit aningaasaatiminnik akileeqataanerisa kingorna inuiaqatigiinnut aningaasat utertinneqartussaangillat. Ingerlatseqatigiiffiup inuiaqatigiinniit immaqalu naalagaaffeqatitta piginneqataaffigilerumaagaata iluanaaruteqarluni missingersuutiminnik angusarissaarnissaat matumani aalajangiisuusaaq.

Taamaalilluni apeqqutaalerpoq akilersinnaassutsimik oqalunneq "isit suut atorlugit" akilersinnaassuseq nalilersorneqarnerisooq. Naalackersuisunut akeqqunaqaaq inuiaqatigiit iluanaarnissaannik oqartarnerup qanoq paasisariaqarnera suli erseqqissumik nassuarneqanngimmat. Paasivarpummi naalagaaffeqatigut aningaasaleeqataappata 700 mio.kr.-nit angullugit, piginneqataassutillu 33,3 %-it piginneqataassutigilerlugit, taava ukiut ingerlanerini iluanaarutinik pissarsisarnerminni 700 mio. kr.-nit sinnerlugit iluanaarutigissagaat.

Naalagaaffeqatitta aningaasaleeqataaniarnerat ammaffigaarput. Erseqqissarneqartariaqarporli danskit naalagaaffiata aningaasaleeqataanerata malitsissai suunersut Naalackersuisuniit saqqummiunneqarnissaat.

Pigineqataassuteqarnikkut aaliangiisnaassuseqarnikkullu qanoq inissisimassappat? Aamma aningaasanik iluanaarutiniq qanoq pissarsiaqartassappat? Tamannalu aamma ukiuni missingersuusiorfiusuni akilersinnaassutsumut iluanaarutissanullu qanoq allannguuteqartitsissava?

Inuit Ataqatigiit oqareernitsituut mittarfinnik sanaartornissaq tamatsinnut aamma mianersuussassartaqarmat naaperiaasimavugut. Pisariaqarsoraarput mittarfiit ataatsikkut sanaartornagit kittaartumik sanaartortoqarnissaa pissasoq. Aningaasarsiornikkut nunatsinni immitsinnut "ipisittuunnginnissarput" aamma eqqumaffigisariaqarmat. Tamanna aamma Sulisartut Kattuffiata mianersuuteqqullugu tikkuarmassuk paasilluarparput.

Kalaallit Airport A/S inuiaqatigiinniit pigineqartooq akilersukkaminik naammassinnereernerata kingorna aatsaat iluanaarutissat aallartissappata, aamma aatsaat ingerlatseqatigiiffik iluanaaruteqassappat nunatta karsianut aningaasanik pissarsissutaasassasoq paasinarsivoq. Naalakkersuisulli nunatta inuisalu iluanaaruteqarnissamik oqaaseqartarnerat Inatsisartut aalajangiinissaat sioqqullugu nassuiaatigineqassasoq kissaatigaarput.

Danskit peqataassappata piumasaqaatit erseqqissuussapput

Oqaatigiumavarpulli danskit naalakkersuisuisa oqariartuutigisaat soqutiginartikkatsigu. Naalagaaffeqatigiimmi ataatsimiinnerisa kinguninngua suliaq aallartinneqartooq nalunaarutigineqarmalli qanoq inerneqassanersoq tusassallugu utaqqisimavarput. Tusagassiorfitsigulli aatsaat paasivarput naalagaaffik Kalaallit Airports A/S-mi pigineqataalernissaa anguniarneqalersimasooq. Maannangaaq isumaqatigiissut qanoq ittoq atsioqatigiissutigineqarnialernersoq Naalakkersuisut siulittaasuannit paaserupparput. Ilanngullugulu piumasaqaatinik erseqqissunik tunngaviusariaqartunillu saqqummiussa qarumavugut:

- Kalaallit Nunaat naalagaaffimmut aatsaat isumaqatigiissusiusaaq isumaqatigiissuteqarnermi piumasaqaatit isumaqatigiissusiorusuttunit allanit pitsaanerusinnaassappata.
- Danskit naalagaaffiat peqataatinneqassappat, toqqaannartumik aningaasaliineruppat attartortitsineruppalluunniit, Inatsisartut tassaassapput piumasaqaatinik atugassarititaasunillu akuersisussat..
- Danskit naalagaaffiat Kalaallit Airports A/S-mi aktianik piginnillissappat, Namminersorlutik Oqartussat annerusumik piginnittuussaapput, allallu aktianik piginnittuusut, naalagaaffik ilanngullugu, itigartitsisinnaatitaassanngillat. Airgreenlandimi pigineqatigiit akornanni isumaqatigiissutaasimasumi kukkussutaasimasut takoqqikkusunngilagut, tassanimi naalagaaffik SAS-lu itigartitsisinnaatitaapput ataatsimullu aktianik annerpaamik piginnittuullutik, Namminersorlutik Oqartussat iliuseqarsinnaanerannik killiliingaatsiartumik.

Inatsisartut aalajangiisuussapput

-Ilanngullugu piumasaraarput, naalagaaffimmut isumaqatigiissusiorneq mittarfinnut suliassap sanaartornissamulluunniit inatsisissap qanorpiaq ilusilerlugu Inatsisartunit naammassinissaannut qoqassisoqassanngilluinnassammat. Inatsisartuni suliaq suli ataatsimiititaliakkoorlugu ingerlanneqarpoq Inatsisartullu eqqissillutik suleriaasertillu malillugu isumaliutissiisutissaminnik suliarinninnissaminnut eqqissisimatinneqassapput.

Inuiaat sapinngisamik naligiissumik atugaqartut

Naalackersuinikkut suleqatigiilersut isumaqatigiissutaat arlallit tunngavilersuutitaqarpallaanngitsut uppersaataapput inuiaqatigiinni inuit naligiingissusaat pillugu aaqqiissutissanik tikkuussisoqarpallaanngitsoq. Inuit Ataqtigiit siusinnerusukkut oqaatigeriikkatsituut sulinnermut ilaangaat isumaqatigaarput. Taamaattorli akileraartarnikkut annertussusiliinerit siunissami taamaattuaannartussatut kissaatiginngisatta, pingaartumik sulisartut isertitakinnerpaat atugaat isiginiarnerullugit aaqqiissuuseqqinnissat ujartorpagut. Aaqqiissuuseqqinnissanilu pingaarutilinni neriuutigaarput kissaateqarlutalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoq suliassami pisatsinni kajumittumik suleqataajumassasoq.

Isumaqatigiinniallaqqittariaqarpugummi massakut naalackersuinikkut ikinnerussuteqartut isumaqatiginninniarnissanut ammasuumappata. Tamanna Inuit Ataqtigiit ammaffigaarput. Nunatsinni sulisartut isertitakinnerit akunnattumillu isertitallit akinut qaffakkiartortunut malinnaatinneqartariaqarmata.

Naligiingissutsip millisarnissaa timitalersuiffigiutumallutigu ammaffigaarput Namminersorlutik Oqartussat allaffissornermut aningaasartuuterpassuisa ilaanniit aningaasanik matussusiinissap qulakkeerneqarnissaa. Allaffissornikillisaajumavugummi. Aamma illua-tungaani sulisartut isertitakitsut akunnattumillu isertitallit atugarisaat ullutsinnut naleqqussarlugit oqilisaakkumavagut. Allatut oqaatigalugu periarnermi ataatsimi angorusutatsinnik marlunnik angusaqarsinnaanerput Inuit Ataqtigiinniit oqaloqataaffigerusukkatsigu matumuuna apuupparput.

Meerartatta isumagineqarnissaat aamma naalackersuinikkut

Inatsisartuni isumaqatiginninniarnissatsinni aalajangiilluinnartoq tassaavoq naalackersuinikkut suleqatigiilersut isumaqatigiissutaat. Inuit Ataqtigiinni misissuataarereerluta takusinnaavarput partiit saamerleqatigisavut partiinut talerperliusunut "iitissimasut". Tamanna ernumanartortaqartipparput. Tamannalu pillugu apeqqutissalinnut tikilluaqqusiinnarusuppunga.

Ukiuni kingullerni nunatsinni meeqqat atugarliortut pillugit MIO-p sulinera malinnaaffigaarput. Takuarput suliassaq ilimagisamiit annertunerujussuusoq, sioqqutsisumillu suliniutinik annertusaanngikkutta ajornartorsiut annertunerulissasoq. Meerarpassuit inuuniarnikkullu naammaginangilluinnartumik inissisimaffeqartut pillugit naalackersuinikkut suliniutinik annertusaaffigineqaannaratik isumaginninnikkut aningaasalersuinikkut aamma annertusaaffigineqarnissaat Inuit Ataqtigiinniit kissaatigaarput. Kissaatigaarput MIO suleqatigalugu nunatsinni meeqqat atugarissaarnerulernissaannut suliniutissat annertusarneqarnissaat timitaliiffigineqassasoq.

Naalackersuinikkut suleqatigiilersunut nutaanut isumaqataavugut. Nunatsinni meeqquerivinni, ulloq unnuarlu angerlarsimaffinnilu sulisartut atugaasa atugarisaat, aningaasarsiaat siunissamullu sammititamik meeqqueriveqarnikkut ingerlatseriaatsimik periusissiortoqarnissaa naalackersuisutigoortumik qulakkeerneqassasoq kissaatigaarput. Soorunami Inatsisiliortut aningaasalersuinikkut pisussaaffiisigut Inuit Ataqtigiit suleqataalluassaqaarpagut.

Killiliisa aammalu Tilioq pingaartillugit Inuit Ataqtigiinniit kissaatigaarput piumasaqaatigalugulu annertunerusumik aningaasaliiffigissagigut.

Ukiuni kingullerni arlaqalersuni Kangaatsiami meeqqat atuarfiata nutartipallalaaginnarneqarsinnaanngitsup nutaamillu atuarfeqalernissaannik partiit amerlanerusut siunnerfeqaqatigiinnikuunerat Inuit Ataqtigiinniit attakkatsigu atuarfimmik nutaamik sananissamut tamakkiisumik aningaasaliisoqarnissaa kissaatigaarput. Neriutigaarput soorunami partiit allat isumaqataareernikut isummaminnik allannguisimassanngitsut. Aaqqiisoqassappat Inatsisartut ukiaq manna ataatsimiinnerat periarfissatuaavoq, aningaasanut inatsimmi aningaasaliisoqarneratigut aatsaat siunertaq anguneqarsinnaammat.

Ilinniartitaaneq – Kolligiet

Ilinniartitaaneq nutaarluinnarmik siuarsaaffigisariaqarpoq. Inuiaqtigiittut pisuussutitta uumassusillit atorluarneqarnerulernissaat pisariaqartipparput. Inuit Ataqtigiit nuannaarutigaarput isumaqatigilluinnakkatsinnik siunnerfeqartoqarmat, aamma partiiniit allaniit. Naluneqanngitsutuut aalisakkanik tunisassiornermik, nalitunerulersitsinissamik ilinniarfik aammalu atorluaanerulernissaq siunertaralugu misileraalluni ilisimatusarnermik siunertaqartumik ilinniarfeqalernissarput siunnersuutiginiuguatsigu.

Taamanikkut Ilulissani inissisimasussamik noqqaalluta siunnersuuteqarnikuuvugut, aalisartut, ilinniartut, tunisassiorlut aammalu nunatta avataanut aalisakkanik niuerneramik suliaqartut ataatsimoorlutik suleqatigiissinnaanerat periarfissaatikkumallutigu. Soorunami takornariaqarnerup angallannikkullu periarfissat ineriartortinneqarnissaat siunertaralugu neriniartarfeqarnikkut inuussutissarsiortut aamma tunisassiaasa pitsaassutsikkut ineriartortitseqataaffiginissaat aamma periarfissaammat.

Ilinniartut inissaannik sanaartorneq annertugaluqisoq suli ilinniartut inissaannik sanaartorneq annertunerusoq pisariaqartinneqarpoq inuusuttut ilinniarumassusaatigut uppersarnerqartoq unammillernartuuvoq. Suliassaq pingaarutilik immikkut tamatta eqqartuinnarnatigu immaqa ataatsimoorluta pisinnaatitsinitsigut siunissamut ungasinnerusumut sanaartugassanik tulleriarinissamut siunnersuummik, taassumalu kingorna aningaasalersuinikkut sanaartugassanik pituttuisumik suleqatigiiffeqarutta anguniagaq iluatsissinnaassagaluaripput.

Ineriartortitsineq aamma utoqqaat atugaasigut (TILIOQ)

Nunatsinni utoqqaat atugaasa annertuumik pitsanngorsartariaqarneri ukiuni arlalinni Inatsisartut ataatsimiinneranni assortuunnertaqanngitsumik oqallisigineqartarput. Aammaarluta Inuit Ataqtigiinniit partiinut allanut kissaateqaqqissaagut sineriatinni utoqqaat illuinik sanaartornissamik pisariaqartitsineq annertooq iliuseqarfigineqassasoq. Alloriartoqartariaqarpoq aamma naalakkersuinikkut siunnerfeqalernissarput ataatsimoorussaqaqarnissarpullu pisariaqarpoq.

Nunatsinni utoqqalisunut atugassarititaasut naammaginnginnerat tunngavigalugu nunatta avataanut nussorneq unammillissagutsigu utoqqaat pillugit partiit tamatta ukiuni tulluittuni qulini amerlanerusuniluunniit malitassatsinnik isumaqatigiissusiorniarta. Nunatsinni utoqqarnut politikkeqartariaqarpugut, kisianni aamma timitalersuisariaqarpugut. Nalunaarutit misissuinerillu aamma paasissutissat kommunini pigineqartut tunngavigaagut. Naalakkersuinikkulli ersarissumik iliuusissat isumaqatigiissusiornikkut ingerlaavartussat timitaliinissarlu amigaatigaagut. Inuit Ataqtigiit siunnersuutigaarput ukiut arlaqartut siunissami aningaasalersueriaasissamik iliuusissamik utoqarnullu partiit akunnerminni isumaqatigiissusiussasut.

Siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiutillit amerlaqaat, inuillu peqqinnerulernissaannik suliniutit sulisartunik peqqissunik isumalluuteqalernissatsinnik siunertat naalackersuinikkut suleqatigiilersut siunertaat aningaasaliinariernallu siumaqatigaagut. Inuit Ataqtigiinniit matumani suleqataassaagut, nuannaarpugullu siusinnerusukkut timersornermut, Inuuneritta-mut suliniutitta sammiviinut naapertuuttunik partiit suleqatigiilersut tikkuussaqaarmata. Tassuuna suleqatigiiffissatsinnik qularutissaqarunanngilagut.

Inuiaqtigiinni aaqqissusseqqinnerit nutaat ujartorpagut

Nunatsinni isumaginninnikkut suliassaqaarfiup suliffissaaleqisunik suliassaqaarfimmut atasutut inissisimanagera nalilersorneqassasoq Naalackersuisunut kaammattuutigaarput. Inuit pisussaaffilersorpallaarnagit inuunerup annersaa suliffissaaleqisutut inuusaaseqalersimaneq inuit sulisartukkormiut amerlisarniarnernannut naapertuutinngilaq. Suliffissaaleqisuuneq matuersaataasariaqarpoq sulileqqinnissamut. Siliffinnut aalajangersimasunut piginnaasanik naleqqussarnikkut inunnik ineriartortitsineq suliffissaaleqisunut piumasaaqaataalerniarli. Sulinermik inuussutissarsiuteqartut nunaminni pilersueqataasut amerlinissaanut suliffissaaleqisut amerlasuut piginnaasaasa ilinniarsimassusaallu inorsaattoq nalunngeriigarput ilinniartitseqqiinikkut unammillerniartigu.

Suliassaq annertoqaaq pisariaqarlunilu, sulili annertuneruleqqunagu illua-tungiliuttut aamma naalackersuinikkut suleqatigiissut ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaagallartumik pilersitsinermikkut timitaliinissamut sakkussanik qulaajaasinnaanerat Inuit Ataqtigiinniit soqtiginartipparput. Tusaavarput suliffissanik amerlanernik pilersitsiortornissaq suleqatigiit siunniukkaat. Sulisartulli naammattut pigissagutsigit inuillu sulisartut nunami pilersueqataasut amerlisissagutsigit sulisinnaanngorsaanissaq suliassatut pingaartutut isigalugu kajumikkatta siunnersuut una partiinut tamanut isummerfigisassanngorlugu noqqaavugut.

Peqqinnissaqarfik – allaffissornerlu

Peqqinnissaqaarfimmi ingerlatsinikkut tassanilu aningaasaliissutinik pisariaqartitsineq ukiuni arlalinni oqallisaasoq nalilersuiffiqineqarnissaa pisariaqarpoq. Aningaasanuinnaq aamma aningaasartuutikillisaanissaq kisiisa samminagit sineriammi inuit peqqinnissaqaarfimmut saaffigineqqaarnerminni kiffartuunneqartarnerat aamma isummerfigisassanut pisariaqartunut ilaavoq.

Illoqarfippassuit inuisa nakorsiarnerminni nakorsanik sipaarniuteqarsimanitta aammalu peqqinnissaqaarfiup aaqqissuusaanerata qitiusunngorsarneqarnerata kingorna inuppassuit Nuummumt assartorneqartalernerannut kinguneqarpoq. Nakorsaqaarniarnikkut sulisoqarnikkullu aningaasat sipaarniutaasimasut inuit Nuummumt Danmarkimullu assartorneqarnerannut aningaasartuutinik qaffariaateqarfiupput. Tamatumani peqqinnissaqaarfimmut saaffigineqqaarnermiit peqqissaanerup aallartinnissaata piffissalersuinikkut sivitsornernik kinguneqaannarani aamma arlalitsigut toqumik kinguneqartartoq tusarsaaleriartorpoq.

Nunarujussuarput innuttaasuminut peqqissutsikkut illersuisinnaassuseqassappat inuit sumiiffimminni nakorsaqaarnissaat pisariaqartoq aningaasaliissutinik apeqqusersuusissallugu pissusissamisoorsorinanngilaq. Aaqqissusseqqissimanerput inuit inuuniarnernannut pitsaanngippat allannguisariaqarpugut. Naalackersuinikkut suleqatigiilersut Inuit Ataqtigiinniit isumaqatigaagut. Allaffissorneq annertoq, ilaatigullu immaqaa pisariaqavissortuunngitsumik inunnik silaannakkut assartuussisarneq

pissusissamisoortumik ingerlanersut nalilersorneqarniarlik. Inuit Ataqtigiit sinnerlugit erseqqissarlara inuup sumiiffimmini sapinngisamik sukkanerpaamik katsorsarasuarneqarsinnaanerannut periarfissat annertusarnissaat kissaatigaarput, ilaatigut aamma katsorsaagasuarnikkut iliuuseqajaarnikkullu suliassap aningaasartuutillu qaffatsaalineqarnissaat angujumagatsigu.

Allatut oqaatigalugu Inuit Ataqtigiit peqataarusuppugut peqqinnissaqarfimmi inunnik kiffartuussineq innarlernagu aningaasartuuteqariaatsip nutaamik nalilersuiffiginissaanut. Soorunami peqqinnissaqarfiup aamma peqataatinneratigut. Taamatullu naqissusissavarput Inuit Ataqtigiit qulakkeerusukkatsigu illoqarfinni nakorsanik sinitsitsigasuartartunillu pisariaqartitsiffiusuni aamma aningaasaliinissamut periarfisseerusukkatta.

Kulturi – pinngorartitsineq – ineriartornerlu

Inuit Ataqtigiit suleqatigiinnermik isumaqatigiinniarnernilu partiit allat suleqatiseraagut nunatta isiginnaartitsisarfanut aningaasaliissutit 3 mio. kr.-inik qaffariaatissaasa peerneqarsimanerat uggorigatsigu. Takisuuliutiginagu kissaatigaarput aningaasat pisariaqartinneqaqisut Nunatta Isiginnaartitsisarfanut atugassanngorlugit qulakkeerneqarnissaat.

Kulturikkut ineriartortissimasavut aamma kulturilerisortatta ukiut ingerlanerini piginnaaneqaleriartornerat ilutigalugu ukiut kingullit filmiliornekkut ingerlatsisortavut soqutiginarluinnartunik aamma nunarsuup sinnerani suleqateqarnermikkut filmiliorneq aqutigalugu nunarput nunarsuup sinneranut ammaakkiartorpaat. Isumaqarpugut filmiliornekkut suleqatigineqarnermikkut soqutigineqaleriartornerat atorluagassaasoq.

Naluneqanngilarmi filmiliorneq siammasinneruleriartortillugu angusarissaaraanni aningaasarpassuarnik kaaviiartitsinissaq anneruleriartortartoq. Filmiliornermut siunertanut aningaasaliissutit qinnutigineqarsinnaasut annertusarniartigit suli piumapput, siuarsaarusupput aamma periarfissaat ammapput. Paasisavullu malillugit nunatta avataani suleqataajumasut aningaasaleeqataajumasullu utaqqiinnarput.

Nipilersugassianik pinngorartitsineq aamma nipilersugassianik CD kisiat aqutiginngikkaluarlugu internet-ikkut tuniniaasinnaanerup inerisarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Inuiaqtigiit nunatsinni ineriartornerput nunarsuarmi nunat allat ineriartornerannut naapertuuttumik ingerlasariaqarmat sipaarniarlugit tassaassapput suliassap akisunerulernissaannut kinguartitsinerit. Aningaasarpassuit atunngikkaluarlugit qinikkat maaniittugut siuarsaaqataaniarta. Piumassusillit utaqqiinnarput periarfissinniartigit.

CD-nik saqqummersitsisarneq imminut akilersinnaajunnaaruiartorpoq, periarfissat allat internet aqutigalugu unammillertaalermata. Nunatsinnili killiffippat ilungersunarluinnaleqqunagu CD aqutigalugu nipilersugassiornekkut ikaarsaariarfissamik ujartuupput. Matumani pisaat tassaavoq, CD-mik saqqummersitsinermi tapiissutit qaffakkallarneqarnissaat. Taamaalilluni saqqummersitat aamma saqqummersitserusuttut unittuuissuqqunagit.

Takisuuliutiginngikkaluarlugu Inuit Ataqtigiit sinnerlugit oqaatigiinnassavara inuit peqqissuunissaannik siunertaqartumik timersornerup siuarsaavigneqarnissaa aamma aningaasaliissutinik qaffaavigneqarnissaa

suleqatigiit tungaaniit saqqummiunneqartoq isumaqatigigatsigu. Aningaasartaasa isumaqatiginninniutigineqarnissaannut qilanaarpugut.

Inuit Ataqtigiit naggasiutigalugu immikkut oqaatigissavarput, akuersaanngilluinnaratsigu Aningaasanut Inatsimmi sulinerup qinigaaffiup aallartinneraniit ullumikkumut tukattorujussuarmik Naalakkersuisut sulinerat. Naalakkersuisut Inatsisiliortut sulinerannut innimiillioqattaarnerat Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap sulineranut assut innarliivoq. Tamanna akuerineqarsinnaangilaq.

Naalakkersuinikkut sulianik peqqissaarussisinnaaneq, Naalakkersuinikkut tutsuiginartumik sulisinnaaneq annertusarneqarniarlik Naalakkersuisunut oqippallaaqaaq isorineqarnermi isorinnittunut teqeqqumut pilluni uninngaannarneraaginnartarneq. Ipertiterisut ipertitererpalaartumik akinagit Inuit Ataqtigiit sinnerlugit Naalakkersuisut torersumik sulinissaannik kaammattorpugut.

Qanortoq nunatta naalakkersuinikkut siuttussut inuiaqtigiit isigisaanni, tusaasaanni aamma inuit misigitittarisigit isummatigut akerleriinnermi ataqqeqatigiilluni akerleriittoqarsinnaasoq. Inuiaat ataasiugatta. Ataatsimoorumagatta. Angusaqassaguttalu pitsaasunik ilissi nukisi uagullu nukigut imminnut aporaatissanngillat. Suleqatigiissapput isumaqatigiiffinni akerleriiffinilu. Nikassarpalaartumik politikkikkut immiut qaffassarsorisunut, tunngavilersuutit isumatuut ajugaajuarilik. Naalakkersuinikkummi ajugaaneq tassaangilaq partiip ataatsip ajugaanera. Naalakkersuinikkut ajugaaneq tassaavoq isumaqatigisanut akerlerisanullu naammaginartumik ataatsimoortitsiniarlunilu inuiaqtigiinnik nukittuunik pilersitsineq.

Tassa Inuit Ataqtigiit isumaqatiginninniutigiumasaat saqqummiuppakka.

Qujanaq